

Ștefan Odobleja

UN NUME UITAT – ȘTEFAN ODOBLEJA MILITARUL, OMUL, MEDICUL

Profesor Cornelia GHINEA¹

Marele savant român Ștefan Odobleja a văzut lumina zilei în ținutul fermecător al Mehedințiului, la 13 octombrie 1902, în casa unor țărani săraci și neștiutori de carte din comuna Izvorul Aneștilor, satul Valea Hoțului, azi Valea Izvorului.

Tatăl său avea o fire veselă, deschisă și era un om foarte vrednic. Mama sa, deși subțirică la trup, era mult mai activă decât tatăl. O mare dragoste îl lega pe Odobleja de fratele său mai mare, Dumitru, mort de tifos exantematic în timpul Primului Război Mondial, în 1917.

În 1909, mezinul familiei a pășit pragul școlii. Cele cinci clase primare le-a urmat în satul natal.²

O nouă etapă în viața sa a fost marcată de frecventarea unei prestigioase instituții de învățământ, Liceul „Traian” din Turnu Severin. Elev excepțional, mândrie a liceului, viitor savant și-a îndreptat pașii,

în anul 1922, nu spre științele exacte sau spre limbile străine, ci spre studiul medicinei.

Prin Decizia Ministerului nr. 927, tânărul mehedințean s-a înscris ca elev bursier, în anul I la Institutul Sanitar Militar din București. Pornit pe drumul vieții din sătucul sărac – Izvorul Aneștilor - în care toată averea familiei era formată dintr-o casă cu două camere, o cămară, 3 ha de pământ arabil, 0,6 ha vie, 0,5 ha izlaz, 0,5 ha livezi, și-a început studiile cu seriozitate, hotărât să-și păstreze locul de frunte obținut prin conștiinciozitate în ierarhia elevilor din liceu.

Frumoasele sale activități sunt creionate în Foaia calificativă din anul 1924, în cuvinte concise, de către directorul institutului: "Acest student și militar a trecut la timp examenele. Merită a înainta."

Inspectorul de studii, căpitanul dr. Dumitrescu, îl observase și el cu interes pe Ștefan Odobleja, reușind să-i remarce trăsăturile de bază ale personalității: "inteligent, cumpănit și muncitor".

În anul 1928, după patru ani de învățătură, studentul sârguincios a primit titlul de medic, cu media 9. Caracterizarea ce i-a fost întocmită cu acest prilej de către conducerea institutului contura viitorul plin de glorie al mehedințeanului ambițios și înzestrat: "Foarte bun student. A susținut cu succes, la data de 14 iunie 1928, teza de doctorat în medicină și chirurgie, foarte bun militar, posedă o educație aleasă, conștiincios în îndeplinirea serviciului. Promite a deveni un foarte bun medic."

După absolvirea facultății, a continuat studiile în cadrul Școlii Speciale Sanitare, clasându-se al 21-lea dintre cei 61 de ofițeri participanți la curs.

Carierea de medic și-a început-o în anul 1928, la Regimentul de Pontonieri Brăila, unde a activat timp de doi ani, comandantul acestei unități remarcându-i inteligența și cultura, loialitatea și modestia; își exprima convingerea că acel loc de muncă era prea mic pentru un om ca Ștefan Odobleja: "Cu frumoasele sale cunoștințe medicale teoretice cred că ar aduce instituției servicii mai reale într-un spital".

La rându-i, șeful serviciului sanitar al Corpului 2 Armată concluziona: "Are multe cunoștințe medicale și dacă va continua așa aduce valoare instituției".

La 10 octombrie 1930, prin Înaltul Decret nr. 3304, medicul Odobleja a fost mutat la cerere în cadrul Regimentului 95 Infanterie din Turnu Severin, mai aproape de familie, în orașul în care își făurise visele de adolescent. Aici a avut de luptat cu mari greutăți, efectivul unității fiind mult prea mare pentru un medic locotenent. Totuși, șeful Serviciului Sanitar al Diviziei 19 Infanterie a fost mulțumit de subalternul său: "Așa că dacă acest medic nu a fost la înălțime, totuși grație

eforturilor sale conduse și controlate de organele superioare tehnice, starea sanitară a corpului său a fost cât se poate de satisfăcătoare".

În relațiile cu superiorii s-a dovedit respectuos, manierat. Timiditatea cu care pășise din Izvorul Aneștilor îl însoțea încă, fapt remarcat de superiorii săi: "Duce o viață ordonată, însă prea departe de cercul camarazilor în societate".

Pe lângă activitatea desfășurată ca medic de regiment, șeful Serviciului Sanitar al Diviziei 19 Infanterie îl aprecia și pentru interesul ce îl manifesta în studierea unor cazuri deosebite existente în Spitalul Militar din localitate: "A frecventat în mod regulat spitalul din localitate ocupându-se îndeaproape de bolnavii care prezentau interes științific".

Detașat la 15 aprilie 1933 la Regimentul 17 Infanterie, a obținut mutarea definitivă la această unitate începând cu 1 octombrie 1933.

Până în 1938 a „îngrijit cu blândețe pe bolnavi”, după cum remarca comandantul regimentului.

A depus stăruință în luarea măsurilor pentru buna igienă a oamenilor și a localurilor și pentru buna primire a recruților. Calitățile sale profesionale l-au impresionat și pe medicul șef al Diviziei 11 Infanterie, care în 1937 consemna: „Ce e de remarcat este extrem de expeditiv, uzând la ocazie de mijloace practice și improvizate care dau rezultate satisfăcătoare. Am fost și sunt mulțumit de modul cum acest medic a îngrijit de buna stare sanitară a trupei, stare sanitară care a culminat ca înflorire pe timpul manevrelor de concentrare, când regimentul cu un efectiv de 1900 de oameni n-a avut decât un procent de 2-3 la mie oameni bolnavi”.

Asupra capacității intelectuale, cât și asupra culturii ce o posedă, superiorii săi aveau numai cuvinte de laudă: "Inteligent, judecată formată, dar stăpânită de temperamentul său, cultură generală dezvoltată și cunoștințe profesionale foarte frumoase. Are aplicații la studii. Se ocupă, citește și chiar scrie articole în reviste de specialitate".

În anul 1936, comandantul unității nota cu mândrie în foaia calificativă a subalternului său: "În acest an a fost premiat pentru lucrarea «La Phonoscopie», cu Premiul medic general Papiu Alexandru".

Preocupările sale pentru studiu se amplifică treptat în anii 1937-1938. "Se ocupă mult de partea științifică, studiind metode noi în medicină, publică articole și studii. Ofițer studios, cu frumoase aptitudini de teoretician, se ocupă îndeaproape și de probleme de specialitate pe care le-a expus la Congresul medical din 1937 unde a fost bine apreciat", citim în foilele calificative din acest timp.

La Lugoj a publicat „Psihologia Consonantistă”, considerată opera de căpătâi a tinereții sale.

Deși activ în probleme de serviciu, cu frumoase succese științifice și editoriale, ca fire însă rămâne același timid, care se simțea bine în tihnă și singurătate. Impresionat de personalitatea tânărului medic, comandantul Regimentului 17 Infanterie încearcă să-și explice singurătatea subalternului: „Izolarea în care se menține cred că este rezultatul ocupației ce-și face cu cercetări și studii în diferite ramuri de activitate medicală. Rezultatul chiar s-a văzut pentru lucrarea pentru care a fost premiat”. Într-o discuție pe care a purtat-o cu ofițerul Odobleja, acesta a recunoscut că așa e felul său: „Regretă acest fapt, însă, nu are tăria de a se redresa, cu toate că este animat de cele mai bune intenții. Preferă să petreacă timpul liber citind, întrucât crede că e prea târziu să-și schimbe felul de viață”.

În pofida timidității caracteristice, medicul Ștefan Odobleja era însă în stare să-și sacrifice repausul și interesele personale pentru a dovedi șefilor că este un om de nădejde. Caracterul său integru și deschis îl clasa printre ofițerii pe care se putea conta în orice împrejurare.

La 1 aprilie 1938, Ștefan Odobleja părăsește Lugojul, fiind mutat la Regimentul 4 Vânători din Lipcani Hotin. În cadrul acestei unități a fost avansat căpitan, conform Ordinului de zi nr. 18 din 20 mai 1939.

Începând cu 1 mai 1940, ca urmare a desființării Regimentului 4 Vânători, tânărul căpitan a fost numit medic-șef al Grupului 4 Vânători Moto organizat la Turda.

Și în aceste unități s-a remarcat prin aceeași comportare frumoasă. Munca desfășurată a fost cu atât mai cuprinzătoare cu cât grupul nu a avut decât un medic concentrat la cele trei batalioane dislocate în zone diferite.

Medicul maior Al. Săndulescu, impresionat de personalitatea lui Odobleja, nota în 1940: „Din punct de vedere al culturii medicale este superior și nu sunt mulți medici care să aibă lucrările lui. Acum sunt foarte mulțumit de el și mențin că este eminent”.

La 25 mai 1941, prin Ordinul Ministerului Apărării Naționale, a fost mutat la Cernavodă ca medic al Batalionului 1 al Regimentului 36 Infanterie, unde a funcționat până la 31 octombrie 1942. În contextul nefast al evenimentelor istorice, respectiv intrarea României în cel de-al Doilea Război Mondial, s-a preocupat intens de pregătirea de război a medicilor și a unității pentru plecarea pe front.

Pe tot timpul marșului, cu trenul său, pe jos, prin Rusia până la Cotul Donului, medicul căpitan Odobleja a fost permanent la postul său, dând ajutor medical bolnavilor și răniților. Ajuns în sectorul Bolșoi, și-a construit

singur postul de ajutor și, din lucruri găsite, a improvisat un bordei pentru răniți, destul de spațios și luminat, în care au putut încăpea 20 de oameni răniți evacuați de la posturile de prim ajutor și a căror îngrijire cădea în sarcina lui. A îngrijit personal răniții care veneau de la companiile din linia întâi, organizând în cele mai bune condiții evacuarea acestora.

În ziua de 19 noiembrie 1942, patru tunuri rusești au venit pe valea unde se afla punctul de prim ajutor al regimentului; medicul Odobleja, luat de învălmășeală, a ajuns la Varlamar, unde se afla ambulanța Diviziei 9 Infanterie. Și aici și-a făcut datoria cu prisosință în situațiile grele prin care a trecut armata română la Cotu Donului.

De la 24 noiembrie la 15 decembrie 1942 a fost medic la Derșam, unde a luat parte la luptele de la Vislogubova. A efectuat retragerea cu resturile regimentului până la Kamenka, după care, din nou atacat de tancuri rusești, s-a rătăcit de regiment și împreună cu alți ofițeri și câțiva soldați a ajuns la Nogosorskaia, unde din cauza degerăturilor a fost internat într-un spital de campanie, apoi evacuat la Spitalul de Zonă Interioară Odessa.

În anul 1943 a continuat să îndeplinească funcția de medic-șef al regimentului, depunând multă stăruință pentru a asigura o bună stare sanitară, deși batalioanele se aflau la o depărtare mare unele de altele. În același timp a colaborat cu organele sanitare din zonă pentru a îngriji sănătatea populației civile.

Eforturile depuse de medicul Ștefan Odobleja în acești ani negri ai războiului, atât în zona operativă, cât și în țară, i-au fost răsplătite prin acordarea gradului de maior, la data de 24 ianuarie 1944, prin Înaltul Decret nr. 1877.

Pentru o perioadă de numai trei luni va fi medic la Depozitul de Echipament București, unde lasă aceleași impresii frumoase: „Este în adevăr un element de mare valoare, pe care se poate conta în orice împrejurare”.

Greutățile frontului reclamau prezența mai multor medici în sprijinul îngrijirii soldaților, răniților și accidentaților. Prin Ordinul Secției I a Marelui Stat Major nr. 735636, maiorul doctor Ștefan Odobleja a fost detașat la Ambulanța 37 Munte, din septembrie până în decembrie 1944. Și aici s-a dovedit același om activ, comandantul ambulanței specificând pe foaia calificativă: „Este energic, cu multă inițiativă, hotărât și stăruitor cu misiunea ce o are de îndeplinit”.

Ultima unitate în care și-a desfășurat activitatea a fost Cercul Teritorial Someș. Caracterizarea întocmită de comandantul cercului consemnează trăsăturile morale și profesionale sesizate de toți șefii în subordinea cărora a lucrat: demn, moral, inteligent, conștiincios, priceput, perseverent, energic, hotărât, concluzionând cu

următoarele cuvinte: "Am fost pe deplin mulțumit de eficacitatea sa".

La 8 mai 1946 a fost avansat, prin Înaltul Decret nr. 2269, la gradul de locotenent-colonel.

A activat cu acest grad foarte puțin timp, întrucât unora din mai-marii vremii nu le erau pe plac oamenii integri, inteligenți, intelectuali de marcă, așa cum a fost Ștefan Odobleja. La 22 iulie 1946 prin Înaltul Decret nr. 2269, a fost trecut în cadru disponibil.

După 18 ani de activitate desfășurată intens, cu cinste și corectitudine, în nouă unități militare situate în diferite colțuri ale țării, apoi înfruntând cu bărbăție vitregiile războiului, Ștefan Odobleja, s-a reîntors la căsuța sa sărăcăcioasă, lângă mama sa văduvă, bătrână și bolnavă, mâhnit că nu a fost trimis în cercetare și nici în învățământul superior. Situația dureroasă a culminat cu ridicarea parafei de medic.

Ce a făcut, ce a simțit și a gândit Ștefan Odobleja la reîntoarcerea în Izvorul Aneștilor, o spun cuvintele sale sincere, scrise cu multă durere, o sinteză a muncii de care se simțea mândru și în care a știut să-și găsească bucuriile, mângâierea și împlinirile: "Am început a lucra independent ca plugar de la vârsta de zece ani. Studiile liceale le-am făcut ca plugar, elev particular.

La 1 septembrie 1921 am ocupat un post de învățător suplinitor la Molovoș și Ada Kaleh, pe care le-am menținut până la 1 septembrie 1922, când am intrat în facultate și la Institutul Sanitar Militar.

Retras din viața practică și militară, departe de oraș și societate, izolat, într-un sat natal el însuși izolat, subsemnatul duc o viață modestă a pensionarului prematur îmbătrânit, care nu mai poate avea veleități profesionale și nici veleități politice, mulțumindu-se a-și îngriji familia compusă dintr-un copil și sănătatea sa deficientă... Am dat satului meu natal o bibliotecă de 450 de volume selecționate, agricole, tehnice, sanitare și sunt cu atât mai mândru de fapta mea fiindcă nici unul din cei mulți, cu mult mai bogați decât mine n-au făcut nimic pentru poporul din mijlocul căruia s-au ridicat, în numele căruia adeseori vorbesc și pe care ei îl asigură, dar numai verbal, de nețărnamurita lor dragoste. Ajut poporul sărac și suferind cu sfaturi și îngrijiri medicale".

Ștefan Odobleja nu și-a ascuns obârșia de fiu de țăran printre colegii ce proveneau din familii bogate. Nu a făcut-o nici mai târziu, când a fost ostracizat, marginalizat și izolat de potențații vremii. Celor care i-au pus la îndoială caracterul, probitatea profesională și convingerile politice le-a răspuns cu mândria ce i-a călăuzit gândurile în tot ceea ce a întreprins: "Dacă domniile lor vor să știe cine am fost, ce convingeri am avut și am, cu cine am ținut și țin, spune-le că sunt fiu de țărani români

săraci și analfabeți, dar vrednici, și mai spune-le că până la 20 de ani am umblat desculț".³

Printre manuscrisele imensei sale opere, peste 160 000 de pagini, se află și o foaie pe care omul care "a mers desculț până la 20 de ani" ne-a lăsat o fărâmbă din sufletul său rămas neclintit în dragostea profundă pentru țară și oamenii săi:

Țărâna Țării

Țărâna țării mele, îmi stăpânește în suflet și mereu îmi amintește de trecutul vrăjit al copilăriei, când mă jucam cu toți copiii în țărâna din drum făcând din ea de toate, chiar și turte. Țărâna țării mele m-a crescut, sub ea se odihnesc colo sus, pe coastă, părinții, moșii și strămoșii și mulți din ei au murit pentru ea.

De ce vă mirați că eu mă simt atât de legat de această țărână ?

A FORGOTTEN NAME - ȘTEFAN ODOBLEJA THE SERVICEMAN, THE MAN, THE DOCTOR

Abstract: The article presents the life and the activity of Ștefan Odobleja. The information that is revealed has as source archive documents.

Keywords: Ștefan Odobleja, military hospital, front, Second World War, medicine.

NOTE

[1] Asociația Județeană a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere „Basarab I” Pitești.

[2] Pagini inedite, Editura Scrisul Românesc, anul 1986, Constantin Negreanu.

[3] Centrul de Cercetare și Păstrare a Arhivelor Militare Pitești, Fond C.M. Regiunea Oltenia, dosar personal, ofițeri, nr. crt. 259.